

Sygn. akt I NSNc 748/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bosek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Janusz Niczyporuk

Józef Kowalski (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z odwołania J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Sosnowcu

z udziałem I. A., E.S., T. S., Z. T., E. W., R. W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 4 października 2022 r.

skargi nadzwyczajnej Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23 maja 2018 r., sygn. III AUa 1178/17:

- 1. oddała skargę nadzwyczajną,**
- 2. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 maja 2017 r., XI U 1887/16, Sąd Okręgowy w Katowicach, rozpoznając odwołanie J. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdził w punkcie pierwszym, że:

a) I. A., jako osoba wykonująca na podstawie umów o dzieło pracę na rzecz J. M. - P. w S., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 19 listopada 2013 r. do 25 listopada 2013 r.,

b) R. W., jako osoba wykonująca na podstawie umów o dzieło pracę na rzecz J. M. - P. w S., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach od 25 września 2014 r. do 7 października 2014 r., od 20 października 2014 r. do 6 listopada 2014 r. i od 19 listopada 2014 r. do 5 grudnia 2014 r.,

c) E. W., jako osoba wykonująca na podstawie umów o dzieło pracę na rzecz J. M. - P. w S., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach od 2 grudnia 2013 r. do 20 grudnia 2013 r. i od 3 listopada 2014 r. do 22 listopada 2014 r.,

d) Z. T., jako osoba wykonująca na podstawie umów o dzieło pracę na rzecz J. M. - P. w S., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach od 8 stycznia 2013 r. do 3 lutego 2013 r., od 12 września 2013 r. do 29 września 2013 r., od 12 grudnia 2013 r. do 20 grudnia 2013 r. i od 3 lutego 2014 r. do 25 marca 2014 r.,

e) E. S., jako osoba wykonująca na podstawie umów o dzieło pracę na rzecz J. M. - P. w S., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w dniu 24 kwietnia 2014 r.,

f) T. S., jako osoba wykonująca na podstawie umów o dzieło pracę na rzecz J. M. - P. w S., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresach od 27 maja 2013 r. do 2 czerwca 2013 r., od 9 listopada 2013 r. do 25 listopada 2013 r. i od 26 listopada 2013 r. do 10 grudnia 2013 r.

W punkcie drugim wyroku Sąd Okręgowy zasądził od organu rentowego na rzecz J. M. 4800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy w Katowicach ustalił, że J. M. od 21 września 1989 r. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą P. - J. M. z siedzibą w S. (dalej: „P.”), której przedmiotem jest wykonywanie tłumaczeń pisemnych i ustnych oraz prowadzenie kursów językowych, w szczególności tłumaczeń naukowo – technicznych dla ośrodków naukowych, centrów rozwoju i politechnik, dla przemysłu, energetyki, hutnictwa, górnictwa, a także tłumaczeń tekstów marketingowych (reklamowych) oraz prawno-ekonomicznych (umowy handlowe, dokumentacje przetargowe, ubezpieczeniowe). Najważniejszymi klientami odwołującego są duże przedsiębiorstwa o zasięgu międzynarodowym. Tłumaczone są głównie dokumenty techniczne, takie jak instrukcje obsługi maszyn i urządzeń, dokumentacja techniczno-ruchowa, dokumentacja medyczna (k.115).

P. jest przedsiębiorstwem rodzinnym, ale zatrudnia także osoby obce. Od kilku lat J. M. zatrudnia około 10 pracowników na podstawie umów o pracę i są to osoby odpowiedzialne za obsługę klienta, czynności przygotowawcze, a także tłumacze i weryfikatorzy. Te osoby obsługują klientów w zakresie języka angielskiego, niderlandzkiego, niemieckiego i włoskiego. W części odnoszącej się do innych języków odwołujący się współpracuje z grupą kilkudziesięciu tłumaczy i lektorów. Wśród tej grupy są osoby, które prowadzą własną działalność gospodarczą. Z pozostałymi osobami odwołujący się zawiera umowy o dzieło lub umowy zlecenia. Najbardziej specjalistyczne teksty są kierowane do tłumaczy z kierunkowym wykształceniem, tj. przykładowo, tłumaczenia techniczne w większości wykonują inżynierowie wyspecjalizowani w danej branży. Poszczególne zlecenia od klientów, nazywane przez odwołującego się „projektami”, są kierowane do tłumaczy współpracujących z przedsiębiorstwem, jeżeli nie są one wykonywane przez pracowników etatowych. Zwykle P. za pomocą korespondencji e-mailowej wysyła zapytanie do wybranych osób, przedstawiając tekst do tłumaczenia i propozycję terminu i stawki za tłumaczenie. Tłumacz ze swojej strony, po zapoznaniu się z tekstem, decyduje, czy podejmie się przetłumaczenia danego tekstu, wycenia zaproponowaną mu do wykonania pracę i akceptuje termin realizacji lub wskazuje inny możliwy dla niego termin. Zdarzały się przypadki odmowy wykonania konkretnej pracy. Wynagrodzenie jest ustalane albo ryczałtowo, albo w zależności od języka i ilości tekstu do tłumaczenia. Podstawę obliczenia

wynagrodzenia za tłumaczenie pisemne stanowi iloczyn stron tekstu przetłumaczonego lub wyjściowego oraz uzgodniona z tłumaczem stawka za stronę tłumaczenia. W przypadku tłumaczenia ustnego biuro odwołującego informowało tłumacza o miejscu, czasie i tematyce tłumaczenia. Podstawę obliczenia wynagrodzenia za tłumaczenie ustne stanowił iloczyn liczby godzin tłumaczenia i uzgodnionej z tłumaczem stawki za godzinę tłumaczenia. Każde tłumaczenie jest w dokumentacji J.M. ewidencjonowane literą „P”, oznaczającą „projekt” i następującym po niej numerem porządkowym. Pod tym numerem projektu w systemie informatycznym są zawarte wszelkie dane, a to, m.in. tytuł pracy, określanie języka obcego, specjalizacji, nazwisko tłumacza, nazwisko weryfikatora. W trakcie wykonywania tłumaczenia odwołujący się nie ma kontroli nad pracą tłumacza. Tłumaczenie odbywa się poza siedzibą przedsiębiorstwa, zwykle w miejscu zamieszkania tłumaczy i wyłącznie przy użyciu ich wiedzy i sprzętu. Po wykonaniu pracy, przetłumaczony tekst jest przesyłany odwołującemu i tłumaczenie jest weryfikowane przy użyciu obiektywnych kryteriów weryfikacji, bądź przez J. M., bądź przez jego pracowników – weryfikatorów. Poprawność tłumaczenia i terminowość wykonania zleconych prac jest dla J. M. ważnym elementem wykonywanych prac. W razie wykrycia błędów, tłumaczenie (tekst) jest zwracane tłumaczowi do poprawienia. Jeżeli tłumacz nie jest w stanie poprawić wadliwego tłumaczenia samodzielnie, to otrzymuje mniejsze niż umówione wynagrodzenie, a tłumaczenie wysyła się do innej osoby, która dokonuje niezbędnych korekt. P. po zweryfikowaniu danego tłumaczenia przyjmuje pracę tłumacza i kieruje je do klienta. Tłumacz przedstawia wówczas rachunek obejmujący dany numer umowy i dochodziło do rozliczenia umowy (k. 115-115v).

J. M. zawierał z osobami wykonującymi na jego rzecz pracę umowy na piśmie w oparciu o przygotowany wcześniej wzorzec. Wynikało z niego m.in., że zamawiający z przysługującemu wykonawcy wynagrodzenia dokona stosownych potrąceń, zgodnie z przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, że wynagrodzenie będzie przełane na konto bankowe wykonawcy w terminie 14, 21 lub 30 dni od daty odbioru dzieła przez zamawiającego, że wykonawcy zostaną wydane materiały niezbędne do wykonania dzieła, a te których nie zużyje będą podlegały zwrotowi najpóźniej w dniu przejęcia dzieła przez zamawiającego,

że zamawiający odbierze dzieło od wykonawcy i to zamawiający będzie ponosił ostateczną odpowiedzialność wobec osób trzecich za wykonanie dzieła. W umowach są też uregulowane kwestie reklamacji, kar umownych, odstąpienia od umowy, odszkodowania (k. 115v-116).

J.M. współpracuje z wieloma tłumaczami i podejmując współpracę przedstawia im do akceptacji wzorzec umowy o dzieło. Jeśli strony decydują się na kolejną współpracę, to wiedzą, że ogólne warunki pozostają takie, jak we wzorcu umowy, a jedynie doprecyzowują umowę przez określenie tekstu do tłumaczenia, języka, terminu wykonania tłumaczenia i ceny za wykonanie tłumaczenia. Jeżeli tłumacz przyjmuje ofertę J. M., to strony uważają umowę za zawartą. Jeżeli warunki w przedmiocie ceny i terminu są negocjowane przez strony, to do zawarcia umowy dochodzi w chwili osiągnięcia porozumienia (k. 116).

W umowie nr U-[...] zawartej 19 listopada 2013 r. I. A., tłumacz języka bośniackiego, jako wykonawca, zobowiązał się w terminie od 19 listopada 2013 r. do 25 listopada 2013 r. wykonać na rzecz J. M. dzieło polegające na przetłumaczeniu dokumentacji z języka polskiego na język bośniacki (P-[...]), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia technicznego specjalistycznego dokumentacji silników elektrycznych dla górnictwa (typ przeciwwybuchowy) przeznaczonej dla klienta – D., za wynagrodzeniem w kwocie 2307,20 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...] z 25 listopada 2013 r. wystawiony przez I. A. (k. 116).

Decyzją nr [...] z 19 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Sosnowcu stwierdził, że I. A., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek J. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą P., podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 19 listopada 2013 r. do 25 listopada 2013 r. z podstawą wymiaru składek w wysokości 0,00 zł za listopad 2013 r. i w wysokości 2307,20 zł za grudzień 2013 r. (k. 116).

W umowie nr U-[...]1 zawartej 24 kwietnia 2014 r. E. S., tłumacz języka chińskiego, zobowiązała się 24 kwietnia 2014 r. wykonać na rzecz J. M. dzieło polegające na przetłumaczeniu dokumentów i rozmów u klienta z języka polskiego na język chiński i z języka chińskiego na język polski (P-[...]1), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia pisemnego i ustnego specjalistycznego,

dokumentacji i szkolenia technicznego w zakresie obsługi linii produkcyjnej szyb samochodowych, dostarczonych przez firmy chińskie do Polski, przeznaczonej dla klienta – S., za wynagrodzeniem w kwocie 1098 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]1 z 24 kwietnia 2014 r. wystawiony przez ubezpieczoną E. S. (k. 116-116v).

Decyzją nr [...] z 19 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Sosnowcu stwierdził, że E. S., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek J. M., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą P. P., podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 24 kwietnia 2014 r. do 24 kwietnia 2014 r. z podstawą wymiaru składek w wysokości 1098 zł za kwiecień 2014 r. (k. 116v).

W umowie nr U-[...]2 zawartej 27 maja 2013 r. T. S., tłumacz języka francuskiego i angielskiego, jako wykonawca, zobowiązał się w terminie od 27 maja 2013 r. do 2 czerwca 2013 r. wykonać na rzecz J. M. dzieło polegające na pisemnym i ustnym przetłumaczeniu dokumentów i rozmów u klienta (P-[...]2), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia specjalistycznego – hutniczego dokumentacji remontu wielkiego pieca hutniczego nr [...] w D. (wsparcie językowe głównego specjalisty nadzorującego remont i opracowanie raportów z narad, konferencji i protokołów odbioru prac remontowych), dla A. , za wynagrodzeniem w kwocie 5377,50 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]2 z 2 czerwca 2013 r. wystawiony przez ubezpieczonego T. S. (k. 116v).

W umowie nr U-[...]3 zawartej 9 listopada 2013 r. T. S. zobowiązał się w terminie od 9 listopada 2013 r. do 25 listopada 2013 r. wykonać na rzecz J. M. dzieło polegające na pisemnym i ustnym przetłumaczeniu dokumentów i rozmów u klienta (P-[...]3), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia specjalistycznego – hutniczego dokumentacji remontu wielkiego pieca hutniczego nr [...] w D. (wsparcie językowe głównego specjalisty nadzorującego remont i opracowanie raportów z narad, konferencji i protokołów odbioru prac remontowych), dla A., za wynagrodzeniem w kwocie 3130,00 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]3 z 25 listopada 2013 r. wystawiony przez ubezpieczonego T. S. (k. 116v-117).

W umowie nr U-[...]4 zawartej 26 listopada 2013 r. T. S. zobowiązał się w terminie od 26 listopada 2013 r. do 10 grudnia 2013 r. wykonać na rzecz J. M. dzieło polegające na pisemnym i ustnym przetłumaczeniu dokumentów i rozmów u

klienta (P-[...]4), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia specjalistycznego – hutniczego dokumentacji remontu wielkiego pieca hutniczego nr [...] w D. (wsparcie językowe głównego specjalisty nadzorującego remont i opracowanie raportów z porad, konferencji i protokołów odbioru prac remontowych), przeznaczonej dla A., za wynagrodzeniem w kwocie 8590 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]4 z 10 grudnia 2013 r. wystawiony przez ubezpieczonego T. S. (k. 117).

Decyzją nr [...]2 z 19 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Sosnowcu stwierdził, że T. S., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek J. M., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą P., podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 27 maja 2013 r. do 2 czerwca 2013 r., od 9 listopada 2013 r. do 25 listopada 2013 r. oraz od 26 listopada 2013 r. do 10 grudnia 2013 r. z podstawą wymiaru składek w wysokości 0,00 zł za maj 2013 r. i za czerwiec 2013 r., w wysokości 5377,50 zł za sierpień 2013 r., w wysokości 0,00 zł za listopad 2013 r., w wysokości 3130 zł za grudzień 2013 r. oraz w wysokości 8590 zł za luty 2014 r. (k. 117).

W umowie nr U-[...]5 z 8 stycznia 2013 r. Z. T., tłumacz języka angielskiego, zobowiązał się w terminie od 8 stycznia 2013 r. do 3 lutego 2013 r. wykonać na rzecz J. M. dzieło polegające, m.in. na pisemnym przetłumaczeniu dokumentacji z języka angielskiego na język polski (P-[...]5), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia dokumentów dotyczących liniowych, wieloobrotowych i ćwierćobrotowych napędów zaworów sterujących, przeznaczonych dla R., za łącznym wynagrodzeniem w kwocie 4770 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]5 z 13 lutego 2013 r. wystawiony przez ubezpieczonego Z. T. (k. 117).

W umowie nr U-[...]6 z 2 września 2013 r. Z. T., zobowiązał się w terminie od 12 września 2013 r. do 29 września 2013 r. wykonać na rzecz J. M. dzieło polegające m. in. na pisemnym przetłumaczeniu dokumentacji z języka angielskiego na język polski (P-[...]6, P-[...]7), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia dokumentów dotyczących ekstrudera do granulacji tworzyw sztucznych z piecem suszącym, przeznaczonych dla klienta – B. oraz dokumentów dotyczących specyfikacji procesu czyszczenia elementów stalowych (zabezpieczania złączy spawanych w kadłubach części niskoprężnej turbiny

parowej A.1), przeznaczonych dla klienta – Z., za łącznym wynagrodzeniem w kwocie 363 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]6 z 17 września 2013 r. wystawiony przez ubezpieczonego Z. T. (k. 117-117v).

W umowie nr U-[...]7 z 2 grudnia 2013 r. Z. T. zobowiązał się w terminie od 12 grudnia 2013 r. do 20 grudnia 2013 r. wykonać na rzecz J. M. dzieło polegające m.in. na pisemnym przetłumaczeniu dokumentacji z języka angielskiego na język polski (P-[...]8), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia dokumentów dotyczących instrukcji montażu, testowania, użytkowania i konserwacji dla Lakierni Samochodowych – Pistolety Natryskowe, przeznaczonych dla klienta – B., za wynagrodzeniem w kwocie 1554 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]7 z 31 grudnia 2013 r. wystawiony przez ubezpieczonego Z. T. (k. 117v-118)

W umowie nr U-[...]8 z 3 lutego 2014 r. Z. T. zobowiązał się w terminie od 3 lutego 2014 r. do 25 marca 2014 r. wykonać na rzecz J. M. dzieło polegające m.in. na pisemnym przetłumaczeniu dokumentacji z języka angielskiego na język polski (P-[...]9, P-[...]10, P-[...]11, P-[...]12, P-[...]13), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia dokumentów dotyczących maszyny do przetwórstwa tworzyw sztucznych (na rynek polski), przeznaczonych dla klienta – H. Belgia, dokumentów dotyczących wymagań G. dla oświetlenia pojazdów, przeznaczonych dla M., dokumentów dotyczących instrukcji obsługi regulatorów wysokociśnieniowych, przeznaczonych dla A.2, dokumentacji techniczno-ruchowej manometru cieczowego, przeznaczonych dla T. oraz dokumentów dotyczących analizy zdolności procesu produkcyjnego, przeznaczonych dla M., za łącznym wynagrodzeniem w kwocie 1300 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]8 z 25 marca 2014 r. wystawiony przez ubezpieczonego Z. T. (k. 118).

Decyzją nr [...]3 z 19 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Sosnowcu stwierdził, że Z. T., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek J. M., prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą P., podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 8 stycznia 2013 r. do 3 lutego 2013 r., od 12 września 2013 r. do 29 września 2013 r., od 12 grudnia 2013 r. do 20 grudnia 2013 r. oraz od 3 lutego 2014 r. do 25 marca 2014 r. z podstawą wymiaru składek w wysokości 0,00 zł za styczeń 2013 r. i za luty 2013 r., w wysokości 4770 zł za

kwiecień 2013 r., w wysokości 363 zł za wrzesień 2013 r., w wysokości 0,00 zł za grudzień 2013 r., w wysokości 1554 zł za styczeń 2014 r., w wysokości 0,00 zł za luty 2014 r. i za marzec 2014 r. oraz w wysokości 1300 zł za kwiecień 2014 r. (k. 118).

W umowie nr U-[...]9 z 2 grudnia 2013 r. E. W., będąca tłumaczem języka włoskiego, jako wykonawca, zobowiązała się od 2 grudnia 2013 r. do 20 grudnia 2013 r. wykonać na rzecz zamawiającego P. dzieło polegające na przetłumaczeniu dokumentów rekrutacyjnych (P-[...]14), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia pisemnego specjalistycznego dokumentacji dotyczącej procedury rekrutacji personelu, przeznaczonej dla klienta –M., za wynagrodzeniem w kwocie 1980 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]9 z 20 grudnia 2013 r. wystawiony przez ubezpieczoną E. W. (k. 118).

W umowie nr U-[...]10 z 3 listopada 2014 r. E. W., jako wykonawca, zobowiązała się od 3 listopada 2014 r. do 22 listopada 2014 r. wykonać na rzecz zamawiającego P. dzieło polegające na przetłumaczeniu materiałów szkoleniowych wg załączników (P-[...]15), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia pisemnego specjalistycznego dwujęzycznego materiałów techniczno-szkoleniowych BHP, przeznaczonego dla klienta – M., za wynagrodzeniem w kwocie 2200 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]10 z 28 listopada 2014 r. wystawiony przez ubezpieczoną E. W. (k. 118).

Decyzją nr [...]4 z 19 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Sosnowcu stwierdził, że E. W., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek J. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą P., podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 2 grudnia 2013 r. do 20 grudnia 2013 r. oraz od 3 listopada 2014 r. do 22 listopada 2014 r. z podstawą wymiaru składek w wysokości 0,00 zł za grudzień 2013 r., w wysokości 1980 zł za styczeń 2014 r., w wysokości 0,00 zł za listopad 2014 r. oraz w wysokości 2200 zł za grudzień 2014 r. (k. 118v).

W umowie nr U-[...]11 z 25 września 2014 r. R.W., tłumacz języka angielskiego, jako wykonawca, zobowiązał się w terminie od 25 września 2014 r. do 7 października 2014 r. wykonać na rzecz zamawiającego P. dzieło polegające na zweryfikowaniu i opracowaniu graficznym przetłumaczonej dokumentacji wg

załącznika z języka angielskiego na język polski (P-[...]16), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia pisemnego wytycznych opracowania procedur dla procesów kriogenicznych, przeznaczonego dla klienta – A.1, za wynagrodzeniem w kwocie 2180,70 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]11 z 7 października 2014 r. wystawiony przez ubezpieczonego R. W. (k. 118v).

W umowie nr U-[...]12 z 20 października 2014 r. R. W., jako wykonawca, zobowiązał się w terminie od 20 października 2014 r. do 6 listopada 2014 r. wykonać na rzecz J.M. dzieło polegające na przetłumaczeniu pisemnym dokumentacji wg załącznika z języka angielskiego na język polski i z języka polskiego na język angielski (P-[...]17, P-[...]18, P-[...]19, P-[...]20, P-[...]21, P-[...]22), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia umowy na dostawy gazów technicznych na potrzeby procesu hutniczego, przeznaczonego dla klienta – A.1, tłumaczenia części hutniczej zamówienia na zakup kombajnu górniczego – przetarg, przeznaczonego dla klienta – S., tłumaczenia umowy handlowej przeznaczonej dla klienta – A.2 Sp. z o.o., tłumaczenia dokumentacji technicznej zestawów do gazów czystych, przeznaczonego dla klienta – A.1, tłumaczenia pisma Urzędu Skarbowego z Wielkiej Brytanii dotyczącego D. H., przeznaczonego dla klienta – ZUS, tłumaczenia dokumentacji kombajnu [...] – sterowanie zdalne, przeznaczonego dla klienta – S., za łącznym wynagrodzeniem w kwocie 3207,86 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]12 z 6 listopada 2014 r. wystawiony przez ubezpieczonego R. W. (k. 118v).

W umowie nr U-[...]13 z 19 listopada 2014 r. R. W., jako wykonawca, zobowiązał się w terminie od 19 listopada 2014 r. do 5 grudnia 2014 r. wykonać na rzecz zamawiającego P. dzieło polegające na przetłumaczeniu pisemnym i opracowaniu do wydruku katalogów reklamowych z języka angielskiego na język polski i z języka polskiego na język angielski (P-[...]23, P-[...]24, P-[...]25, P-[...]26, P-[...]27), tj. do przeprowadzenia tłumaczenia zasad spawania łukowego, przeznaczonego dla klienta – H.- P. S., tłumaczenia oceny działalności fundacji T. na rzecz szpitala w S., przeznaczonego dla klienta – Szpitala, tłumaczenia dokumentacji kombajnu [...], przeznaczonego dla klienta – S., tłumaczenia pisma Urzędu Skarbowego w Wielkiej Brytanii dotyczącego zatrudnienia, przeznaczonego dla klienta – ZUS, tłumaczenia pisma Urzędu Skarbowego w Wielkiej Brytanii,

przeznaczonego dla klienta – ZUS, za łącznym wynagrodzeniem w kwocie 2460,19 zł. Do umowy załączono rachunek nr R-[...]13 z 28 listopada 2014 r. wystawiony przez ubezpieczonego R. W. (k. 118v-119).

Decyzją nr [...]4 z 19 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Sosnowcu stwierdził, że R. W., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek J. M. prowadzącego działalność gospodarczą pod firmą P., podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 25 września 2014 r. do 7 października 2014 r., od 20 października 2014 r. do 6 listopada 2014 r. oraz od 19 listopada 2014 r. do 5 grudnia 2014 r. z podstawą wymiaru składek w wysokości 0,00 zł za wrzesień 2014 r., w wysokości 2180,70 zł za październik 2014 r., w wysokości 3207,86 zł za listopad 2014 r. oraz w wysokości 2460,19 zł za grudzień 2014 r. (k. 119).

Sąd Okręgowy wskazał, że sporna kwestia sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy w okresach wskazanych w zaskarżonych decyzjach osoby w nich wymienione z płatnikiem składek łączyły umowy o dzieło, czy umowy o świadczenie usług, kwalifikowane jako umowy starannego działania.

W ocenie Sądu I instancji, Zakład Ubezpieczeń Społecznych posiada uprawnienie do oceny charakteru prawnego umów cywilnoprawnych zawieranych przez płatników składek i osoby ubezpieczone, ponieważ od tych ustaleń uzależniona jest kwestia podlegania zabezpieczeniu społecznemu. Sąd Okręgowy uznał jednak, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych brać powinien pod uwagę zasadę swobody umów wyrażoną w art. 353¹ k.c. oraz zasady wykładni umów określone w art. 65 § 2 k.c. Zakwestionowanie tych zasad może nastąpić jedynie na warunkach przewidzianych przepisami Kodeksu cywilnego, tj. w sytuacji stwierdzenia nieważności czynności prawnej (art. 58 k.c.), stwierdzenia wad oświadczenia woli, pozorności umowy (art. 83 k.c.), bądź stwierdzenia, że wynikający z umowy stosunek prawny co do treści lub celu sprzeciwia się właściwości stosunku, ustawie lub zasadom współżycia społecznego (art. 353¹ k.c.) (k. 119v).

Na tle rozpoznawanej sprawy Sąd Okręgowy stwierdził, że przy zawieraniu umów płatnikowi składek i ubezpieczonym towarzyszył zamiar nawiązania i realizowania umów o dzieło. J. M. i ubezpieczeni współpracowali ze sobą od

dłuższego czasu, a to powodowało, że obie strony dokładnie znały treść zawieranych umów, które każdorazowo były precyzowane wyłącznie co do ich przedmiotu, terminu wykonania i wysokości zapłaty. Zdaniem Sądu Okręgowego, przedmiotem umów był z góry określony, pewny i obiektywnie możliwy do osiągnięcia w przyszłości rezultat. Istniał już bowiem tekst przeznaczony do tłumaczenia lub znane były założenia ustnej translacji. Wiadomo było zatem, jaki czas oraz środki potrzebne będą na realizację omawianych umów (k. 120v). Sąd Okręgowy uznał też, że tłumaczenia są dziełem, mającym samoistny, nieistniejący dotychczas byt, który stał się niezależny od dokumentu lub wypowiedzi w języku wyjściowym. Sposób realizacji spornych umów przemawiał za zakwalifikowaniem ich jako umowy o dzieło. Najczęściej ubezpieczeni otrzymywali dokument w formie elektronicznej, a ich zadanie polegało na takim przetworzeniu wynikających z niego treści, aby przetłumaczony tekst zachował sens i spójność we wskazanym, innym języku. Sam proces ich pracy przebiegał bez jakiegokolwiek kontroli J. M.. Mogli wykonać całą pracę w dowolnie wybranym przez siebie czasie, osobiście lub przy pomocy innej osoby (k. 121).

Na skutek apelacji wniesionej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Sosnowcu Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 23 marca 2018 r., III AUa 1178/17, zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z 10 maja 2017 r., XI U 1887/16 i oddalił odwołania (pkt 1); nie obciążył J. M. obowiązkiem zwrotu organowi rentowemu kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję (pkt 2).

W uzasadnieniu wyjaśnił, że podstawowe znaczenie dla oceny stosunku zobowiązaniowego nie ma literalne brzmienie umowy, ale przede wszystkim zgodny zamiar stron i cel umowy. Nawet jeśli strony chcą zawrzeć umowę danego rodzaju i sporządzają jej treść tylko na potrzeby osiągnięcia korzystnego dla siebie skutku prawnego, podstawowe znaczenie ma charakter umowy faktycznie wykonywanej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego z art. 65 § 1 i 2 k.c. wynika, że o zakwalifikowaniu umowy łączącej strony jako umowy o dzieło, bądź zlecenia nie może przesądzać sam fakt nadania jej takiej nazwy oraz gramatyczne sformułowanie przedmiotu umowy, gdyż musi to wynikać z celu gospodarczego oraz obowiązków stron określonych w umowie. W rozumieniu art. 65 § 2 k.c. cel

umowy jest wyznaczany przez funkcję, jaką strony wyznaczają danej czynności w ramach łączących je stosunków prawnych. Jest to cel zindywidualizowany, dotyczący konkretnej umowy i znany obu stronom. Wpływa on na kształt praw i obowiązków pośrednio, jako jeden z czynników, które powinny być brane pod uwagę przy dokonywaniu wykładni (k. 191).

Sąd II instancji wyjaśnił, że jednym z kryteriów umożliwiających odróżnienie umowy o dzieło od umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług jest możliwość poddania dzieła sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych. Oczywistym być przy tym musi, że prawidłowe wykonanie pracy jest pożądane w każdym (również cywilnoprawnym) reżimie świadczenia pracy, zaś uprawnienie do oceny jakości produktu, czy usługi (skutkujące obniżeniem wynagrodzenia lub koniecznością usunięcia wady) cechuje również stosunek pracy (art. 82 k.p.), będący umową starannego działania (k. 191v).

Sąd Apelacyjny w trybie art. 382 k.p.c. poszerzył materiał dowodowy o zeznania płatnika składek i ubezpieczonych M. G. i S. J., złożonych w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach, III AUa 587/17, a także J. M. i ubezpieczonych Z. T., E. W. i T. S. i stwierdził, że ustalenia Sądu Okręgowego są dowolne (k. 192).

W ocenie Sądu Apelacyjnego stan faktyczny wskazuje, że pomiędzy J. M. i tłumaczami dochodziło do zawierania, w trybie art. 72 k.c., umów o świadczenie usług (art. 750 k.c.). Zamiarem stron i celem umowy (art. 65 § 2 k.c.) było nawiązanie trwałej więzi, na podstawie której przyjmujący zlecenie (tłumacz) zobowiązywał się do wykonywania, za wynagrodzeniem, usługi tłumaczenia pisemnie lub ustnie tekstów technicznych, prawniczych, biznesowych lub naukowych, a dający zlecenie do określenia sposobu jego wykonania i wypłaty uzgodnionego wynagrodzenia. Zależność ta odpowiada, zdaniem Sądu Apelacyjnego, zawodowemu charakterowi prowadzonej przez J. M. działalności gospodarczej, polegającej na wykonywaniu zleconych przez klientów tłumaczeń. Wynikiem umowy zawartej pomiędzy odwołującym się a tłumaczami, było umieszczenie tłumacza na liście tłumaczy, co prowadziło do wytworzenia trwałej relacji wyrażającej się gotowością do wykonywania zleconych czynności, w granicach przyjętych wcześniej ustaleń. Przedstawiane tłumaczom do realizacji

projekty (zadania w formie tłumaczeń ustnych lub pisemnych), terminy ich wykonania i wysokość przysługującego wynagrodzenia, stanowiły w istocie wypełnianie wcześniej zawartego zobowiązania umownego (k. 192v).

Sąd Apelacyjny zaznaczył, że przedmiot poszczególnych umów nie był precyzyjnie określony i strony wskazywały jedynie czynności, które mają zostać wykonane przez wykonawcę umowy. Natomiast sposób wykonania tych zobowiązań potwierdza, że są one umowami starannego działania. Przed zawarciem umowy J. M. upewniał się bowiem, czy potencjalny wykonawca zlecenia (tłumacz) posiada odpowiednie kwalifikacje (wiedzę i umiejętności) niezbędne do wykonania zleconych tłumaczeń. Następnie tłumacz wykonywał swoje zadanie (nazywane projektem), dokładając staranności ogólnie wymaganej w stosunkach tego rodzaju (art. 355 § 1 k.c.). Efekty jego pracy oceniane były bezpośrednio przez klienta (w przypadku tłumaczeń ustnych) lub przez płatnika albo zatrudnionych, w tym celu przez J. M. weryfikatorów, bądź bezpośrednio przez kontrahenta (k. 193).

W ocenie Sądu II instancji wynik tłumaczenia, czy weryfikacji tego rodzaju tekstów nie stanowił dzieła w rozumieniu art. 627 k.c., bowiem tłumaczenie dokumentów, czy tekstów technicznych, prawniczych, biznesowych lub naukowych nie wymagało szczególnej wrażliwości oraz zrozumienia i oddania intencji autora, a jedynie wiernego przekazu tłumaczonego tekstu. Ponadto w umowach wynagrodzenie określone było kwotowo, a tymczasem tłumacze, uzyskiwali wynagrodzenie za stronę przetłumaczonego tekstu lub godzinę tłumaczenia, wynagrodzenia w chwili zawierania umów nie były znane (k. 193).

Sąd Apelacyjny wskazał, że podziela pogląd Sądu Najwyższego zaprezentowany w wyroku z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie II UK 315/10, w którego uzasadnieniu wskazano, że w przypadku zwykłego tłumaczenia, tłumacz nie tworzy żadnego dzieła, lecz tylko dokonuje zwykłej czynności translatorskiej, zwłaszcza gdy przedmiotem nie jest szczególne dzieło literackie, lecz tylko „dokumenty związane z działalnością firmy, w szczególności umowy i kontrakty, specyfikacje techniczne, dokumentacja korporacyjna, korespondencja firmowa” (k. 193).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że ubezpieczeni zobowiązywali się jedynie do przeprowadzenia wszystkich czynności niezbędnych do starannego

przetłumaczenia przedstawionych im tekstów, według posiadanej znajomości języka i doświadczenia i nie ma znaczenia, że w tym przypadku musieli znać specyfikę danej branży. Nie jest także istotne, że w celu przetłumaczenia tekstu używali własnych narzędzi, w szczególności słowników, sprzętu komputerowego. Istotne jest, że strony nie sprecyzowały w sposób zindywidualizowany konkretnego dzieła, a jedynie czynnościowo określano prace, jakie mają wykonać zobowiązanie, tj. tłumaczenie tekstów (k. 193v).

W ocenie Sądu Apelacyjnego rzeczywistą wolą stron nie było zawarcie umów o dzieło, gdyż celem podejmowanych czynności nie było osiągnięcie konkretnego rezultatu, który podlegałby ocenie, lecz staranne, zgodne z pewnymi regułami przetłumaczenie tekstów. Były to umowy starannego działania mające charakter umów o świadczenie usług, do których stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu (k. 193v).

Pismem z 29 marca 2021 r. Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców zaskarżył skargą nadzwyczajną wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23 marca 2018 r., III AUa 1178/17, zarzucając mu:

1) „rażące naruszenie prawa materialnego tj. art. 750 k.c. w związku z art. 65 § 2 k.c. w związku z art. art. 6 ust 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2017, poz. 1778 ze zm.; dalej: „ustawa o SUS”), poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że strony łączyła umowa o świadczenie usług do której zastosowanie mają przepisy dotyczące umowy zlecenia, a w konsekwencji, że wykonawcy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, w sytuacji gdy zgodnie z treścią zobowiązania tłumacze wykonywali z góry określone czynności, których materialnym rezultatem były w pełni weryfikowane pod względem jakości dzieła w postaci przekładu tekstów specjalistycznych, a tym samym strony łączyły umowy o dzieło o której mowa w art. 627 k.c., a których zawarcie nie kreuje ww. obowiązku ubezpieczenia”;

2) „rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 627 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, że strony łączyła umowa zlecenia,

- powyższe naruszenie miało charakter rażący, ponieważ skutkiem przedmiotowej błędnej wykładni było uznanie przez Sąd, że strony łączyły umowy

o świadczenie usług, do której zastosowanie mają przepisy dotyczące umowy zlecenia, co skutkowało błędnym zastosowaniem przepisu art. 6 ust. 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy o SUS”.

Skarżący podniósł, że Sąd Apelacyjny naruszył zasadę bezpieczeństwa prawnego jednostki, akceptując stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dotyczące niekorzystnej wykładni jednoznacznie brzmiących przepisów w zakresie niepodlegania wykonawców umów o dzieło obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Zdaniem skarżącego, przedsiębiorca nie może ponosić konsekwencji błędnej kwalifikacji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych umów zawieranych w dobrej wierze (k. 214-215). Podatki i opłaty ponoszone są tylko wtedy, gdy są zasadne i wynikają z przepisów prawa. W ocenie skarżącego, w przypadku nieprawidłowego ustalenia zakresu obowiązku konieczne jest uchylenie decyzji, na podstawie której został ustalony oraz uchylenie prawomocnego wyroku (k. 215).

Powołując się na powyższe zarzuty, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach.

W odpowiedzi na skargę pozwany wniósł o jej oddalenie, powołanie rzecznika interesu społecznego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej leżące po stronie ubezpieczonych, których interesów dotyczy zaskarżony wyrok oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed przystąpieniem do rozpoznania skargi nadzwyczajnej w granicach podstaw i wniosków, Sąd Najwyższy bada z urzędu, czy skarga nadzwyczajna jest dopuszczalna.

Artykuł 95 pkt 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. (tekst jedn. Dz.U. 2021, poz. 1904; Dz.U. 2022, poz. 480 ze zm., dalej: „u.SN”) nakazuje stosować do skargi nadzwyczajnej w sprawach cywilnych przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o skardze kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹ k.p.c. Przepisy o skardze kasacyjnej z wyłączeniem przepisów wyraźnie wskazanych przez ustawodawcę, znajdują więc zastosowanie w niniejszej sprawie

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2022 r., I NSNc 309/21).

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN, do elementów konstrukcyjnych skargi nadzwyczajnej należą:

- 1) oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części;
- 2) przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie;
- 3) wniosek o uchylenie lub uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany.

Skarżący zobowiązany jest precyzyjnie wskazać, które orzeczenie zaskarża, czy zaskarża orzeczenie w całości czy tylko w części, a jeżeli w części, to o jaką część chodzi. Wskazanie to jest o tyle istotne, że – wraz z podstawami – kształtuje zakres rozpoznania skargi nadzwyczajnej (art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt. 1 u.SN).

Rozpoznawana skarga nadzwyczajna nie precyzuje, czy skarżący zaskarża wyrok Sądu II instancji w całości czy w części. Pojawia się więc pytanie o skutki stwierdzonego uchybienia.

Charakter i skutki prawne braków formalnych, o których mowa w art. 398⁴ § 1 k.p.c. są różnie oceniane w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Z jednej strony prezentowany jest pogląd, że strona wnosząca skargę powinna zawsze wprost zamanifestować, czy zaskarża orzeczenie „w całości” czy „w części”, a zatem jakiegokolwiek spekulacje logiczne lub semantyczne nie są w tym wypadku dopuszczalne (postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 października 2013 r., III CZ 52/13; 22 grudnia 2021 r., II CSK 405/21; por. także postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 kwietnia 2015 r., II CSK 538/14; 11 stycznia 2013 r., II CSK 408/12). Brak wyraźnego wskazania w tym zakresie stanowi – w myśl tego poglądu – zawsze wadę konstrukcyjną skargi, skutkującą jej odrzuceniem *a limine* (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 23 sierpnia 2012 r., III CSK 161/12; 14 stycznia 2016 r., I CZ 116/15; 31 sierpnia 2021 r., II CSK 81/21).

Z drugiej strony prezentowany jest pogląd, zgodnie z którym samo literalne ujęcie skargi nie ma rozstrzygającego znaczenia w każdym przypadku, jeżeli wnioskowany przez skarżącego sposób rozstrzygnięcia nie budzi wątpliwości. Odrzucenie skargi może mieć miejsce tylko wtedy, gdy określone w art. 398⁴ § 1

k.p.c. wymagania w ogóle nie zostały spełnione albo zostały spełnione w sposób, który uniemożliwia identyfikację przedmiotu skargi kasacyjnej i granic zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 30 września 2016 r., I CZ 54/16; 30 września 2016 r., I CZ 54/16; 24 kwietnia 2018 r., V CZ 25/18).

Sąd Najwyższy przychylił się do drugiego poglądu z następujących powodów.

Po pierwsze, wyrokiem z 1 lipca 2008 r., SK 40/07, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 398⁶ § 2 i 3 w zw. z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., w brzmieniu obowiązującym do 22 maja 2009 r., jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP przez to, że upoważnia Sąd Najwyższy do odrzucania skargi kasacyjnej, która nie zawiera wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania. Trybunał Konstytucyjny uznał zaskarżoną normę za przykład nierzetelnej i nieproporcjonalnej procedury sądowej. Trybunał Konstytucyjny podkreślił także, że skutkiem wyroku nie powinno być zróżnicowanie sankcji wiążących się wyłącznie z brakami wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, lecz że konieczna jest interwencja legislacyjna lub odpowiednie ukształtowanie praktyki orzeczniczej. Należy bowiem całościowo wyeliminować przyczyny nieproporcjonalności uregulowania, na podstawie którego Sąd Najwyższy odrzuca skargi kasacyjne obarczone wadami konstrukcyjnymi. Ustawodawca nadając nowe brzmienie art. 398⁶ k.p.c. nie wykonał w pełni sformułowanych w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego wytycznych. Artykuł 398⁶ k.p.c. stanowi bowiem, że obowiązek wezwania do uzupełnienia braków formalnych skargi nie obejmuje braków wskazanych w art. 398⁴ § 1 k.p.c. Tym samym ciężar obowiązku konstytucyjnego ukształtowania praktyki w zgodzie z art. 45 i art. 2 Konstytucji RP spoczywa w dalszym ciągu na samym Sądzie Najwyższym.

Po drugie, w wyroku z 8 kwietnia 2014 r., SK 22/11, Trybunał Konstytucyjny powtórzył sformułowane w wyroku z 1 lipca 2008 r., SK 40/07 *dictum* i uznał, że art. 180 w zw. z art. 178 i art. 176 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn. Dz.U. 2012, poz. 270 ze zm., dalej: „p.p.s.a.”) w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie, bez wezwania do usunięcia braków, skargi kasacyjnej, niespełniającej wymogu zamieszczenia w niej wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia wraz

z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia lub zmiany, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz z art. 78 Konstytucji RP, a także wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. W tym przypadku ustawodawca wykonał ten wyrok wprowadzając art. 177a p.p.s.a. (na mocy ustawy z dnia 9 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Dz.U. poz. 171), zgodnie z którym, jedynie przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie traktować trzeba jako elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej, a braki skargi w tym tylko zakresie uzasadniają jej odrzucenie, bez uprzedniego wzywania do usunięcia braków.

Po trzecie, w orzecznictwie Sądu Najwyższego silnie reprezentowany jest nurt dopuszczający odstępstwa od literalnej wykładni przepisów dotyczących formalnych wymogów skargi kasacyjnej, jeżeli wnioskowany przez skarżącego sposób rozstrzygnięcia nie budzi wątpliwości. Odstąpienie przez Sąd Najwyższy od literalnej wykładni przepisów dotyczących formalnych wymogów skargi kasacyjnej każdorazowo podlega jednak ocenie Sądu (poza cytowanymi wyżej postanowieniami Sądu Najwyższego por. także wyrok Sądu Najwyższego z 4 października 2022 r., I NSNc 725/21; postanowienia Sądu Najwyższego z: 22 czerwca 2016 r., III CZ 22/16; 15 czerwca 2016 r., II CZ 43/16).

Po czwarte, w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 31 sierpnia 2017 r., V CSK 675/16; postanowienie Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., II CSK 99/18) oraz Trybunału Konstytucyjnego (por. wyroki TK z: 28 października 2010 r., P 25/09; 8 lipca 2002 r., SK 41/01; 2 grudnia 2014 r., P 29/13), sądy i trybunały winny kierować się zasadą *falsa demonstratio non nocet*. W prawie procesowym powinna więc liczyć się przede wszystkim istota podejmowanej czynności procesowej a nie jej literalny opis. Nie należy więc decydującego znaczenia przywiązywać do niedokładności, omyłek pisarskich czy błędów redakcyjnych, jeżeli wnioskowany przez skarżącego sposób rozstrzygnięcia nie budzi wątpliwości.

Po piąte, zasada *falsa demonstratio non nocet* znajduje bezpośredni wyraz w obowiązującym art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c. Jest on stosowany odpowiednio także w postępowaniu kasacyjnym i ze skargi nadzwyczajnej. Zgodnie z tym

przepisem mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym. Jak słusznie wskazuje Sąd Najwyższy przepis ten wyklucza odrzucenie skargi kasacyjnej, jeżeli z jej treści jednoznacznie wynikają elementy konstrukcyjne (por. choćby wyrok Sądu Najwyższego z 4 października 2022 r., I NSNc 725/21; postanowienia Sądu Najwyższego z: 24 kwietnia 2018 r., V CZ 25/18; 17 maja 2016 r., I PZ 5/16; 6 czerwca 2007 r., II UZ 15/07).

Po szóste, badana skarga nadzwyczajna nie określa wprost zakresu zaskarżenia wyroku Sądu II instancji. Nie ulega jednak wątpliwości, że skarżący zaskarżył wyrok Sądu II instancji w całości, skoro wnioskuje o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości. Także uzasadnienie skargi jednoznacznie wskazuje, że zakres zaskarżenia obejmuje cały wyrok Sądu II instancji. Dlatego Sąd Najwyższy uznał, że stwierdzony brak skargi jest w istocie oczywistą niedokładnością skarżącego, która rzecz jasna nie powinna mieć miejsca w przypadku podmiotu działającego w interesie publicznym. Niedokładność ta nie stanowi jednak – stosownie do art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c. – przeszkody do merytorycznego rozpoznania skargi.

Przechodząc do merytorycznej oceny zarzutów skargi, Sąd Najwyższy stwierdza, że bezzasadny jest zarzut rażącego naruszenia art. 750 k.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust 1 pkt 4 i art. 12 ust. 1 ustawy o SUS. Jest tak dlatego, że art. 65 § 2 k.c. wprost wskazuje, iż przy wykładni umów należy przede wszystkim badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na dosłownym jej brzmieniu. Sąd Apelacyjny w Katowicach, stosownie do tej dyrektywy interpretacyjnej, mógł uznać, że celem stosunków łączących strony była stała współpraca przy świadczeniu usług tłumaczeniowych przez powoda. Zawarte umowy wymagały starannego działania i uwzględniania wskazówek zlecającego. Sąd Apelacyjny wskazał, że zamiarem stron było nawiązanie długotrwałej więzi, na podstawie której tłumacz zobowiązywał się do wykonywania, za wynagrodzeniem, różnych usług tłumaczeniowych, a J. M. do określenia tych usług i sposobu ich wykonania oraz wypłaty wynagrodzenia. Celem umowy nie było więc wykonanie z góry określonego, oryginalnego i indywidualnego dzieła, materialnego albo niematerialnego, obiektywnie

osiągalnego rezultatu pracy przyjmującego zamówienie, w zamian za które przyjmujący zamówienie miał przyręczone i dające się ustalić z góry wynagrodzenie (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 28 marca 2000 r., II UKN 386/99; 6 kwietnia 2011 r., II UK 315/10, 18 lipca 2018 r., III UK 108/17; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z 17 kwietnia 2015 r., VI SA/Wa 2670/14). Nie stanowią więc umów o dzieło usługi w zakresie tłumaczeń, gdy chodzi o powtarzalne tłumaczenie dokumentów lub spotkań na podstawie umowy trwającej przez dłuższy czas, skoro usługi stanowią przedmiot umów o świadczenie usług (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2011 r., II UK 315/10). Stosunek prawny wynikający z umowy o dzieło nie może mieć charakteru zobowiązania ciągłego (wyrok Sądu Najwyższego z 18 lipca 2018 r., III UK 108/17). Nie oznacza to oczywiście, że tłumaczenie nigdy i w żadnych okolicznościach nie może być kwalifikowane jako dzieło. Oznacza tylko, że w ustalonym stanie faktycznym Sąd II instancji nie naruszył prawa, a tym bardziej nie naruszył go w stopniu oczywistym i rażącym.

Bezzasadny jest także zarzut rażącego naruszenia art. 627 k.c. Umowa o dzieło jest umową rezultatu, co odróżnia ją od umowy zlecenia oraz od umowy o świadczenie usług. W myśl art. 734 § 1 k.c. przez umowę zlecenia przyjmujący zlecenie zobowiązuje się do dokonania określonej czynności prawnej dla dającego zlecenie. Natomiast przepisy o zleceniu stosuje się odpowiednio do umowy o świadczenie usług, która nie jest uregulowana innymi przepisami (art. 750 k.c.). Dzieło ma być określone precyzyjnie, a rezultat, na który umówiły się strony, ma być określony z góry, obiektywnie osiągalny i pewny. Kwestią równie istotną dla odróżnienia umowy o dzieło od umowy zlecenia są predyspozycje przyjmującego zamówienie (osobiste, unikalne kwalifikacje) – jego zawód, specyficzne umiejętności czy też biegłość, jakim cechują się wytwory poczynione przez zleceniobiorcę. W przypadku umów o dzieło przywołane kryteria mają kluczowe znaczenie w odróżnieniu od strony podmiotowej umów zlecenia, gdzie osobiste wykonanie zamówienia nie ma takiego znaczenia (wyrok NSA z 7 kwietnia 2022 r., II GSK 278/22). Dlatego też jednym z kryteriów umożliwiających odróżnienie umowy o dzieło od umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług jest możliwość weryfikowania rezultatu ze względu na istnienie wad (zob. wyrok Sądu

Najwyższego z 3 listopada 2000 r., IV CKN 152/00). Jak wynika z akt sprawy, kwalifikacje osobiste w rozpoznawanej sprawie były oczywiście istotne, ale nie decydujące dla wykonania umów. Jak też trafnie zauważył Sąd Apelacyjny w Katowicach, tłumacze stale współdziałali z J. M. i często niemożliwe było określenie z góry pracy oraz wynagrodzenia za świadczone usługi (skoro nie można było ocenić jak długo tłumaczenie spotkań będzie trwało). Dlatego Sąd Apelacyjny mógł uznać, zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, stosunek współpracy mającej za przedmiot powtarzalne i takie same usługi, świadczone systematycznie, za stałym wynagrodzeniem, nie może być uznany za stosunek prawny wynikający z umowy o dzieło (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2011 r., II UK 315/10).

O bezzasadności obu zarzutów skargi nadzwyczajnej świadczy jednak przede wszystkim to, że środek ten nie służy ani do zwalczania orzecznictwa Sądu Najwyższego, ani do zwalczania orzeczeń sądów powszechnych, które prawidłowo implementują orzecznictwo Sądu Najwyższego. Jeżeli więc Sąd Apelacyjny w Katowicach w zaskarżonym wyroku wyraził pogląd zbieżny ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z 6 kwietnia 2011 r., II UK 315/10, zgodnie z którym Zakład Ubezpieczeń Społecznych może uznać, że niezależnie od nazwy umowy cywilnoprawnej, praca tłumacza, zwłaszcza stale współpracującego z przedsiębiorcą, jest świadczona na podstawie umowy o świadczenie usług, a nie umowy o dzieło, to oczywiste jest, że skarga nadzwyczajna zwalczająca ten pogląd Sądu Najwyższego, nie może mieć usprawiedliwionej podstawy. Niemożliwe jest bowiem w takiej sytuacji wykazanie rażącego naruszenia prawa materialnego (art. 89 § 1 pkt 2 u.SN). W tej sytuacji, nawet fakt, że Sąd Najwyższy w wyroku z 12 grudnia 2019 r., I UK 409/18 wyraził – w specyficznym stanie faktycznym – odmienny pogląd, nie świadczy o tym, że Sąd Apelacyjny w Katowicach rażąco naruszył prawo.

Z samej definicji rażącego naruszenia prawa wynika, że chodzi tu o kwalifikowane naruszenie norm prawnych rekonstruowanych z przepisów, które nie mogą być w różny sposób interpretowane, a naruszenie to jest oczywiste dla każdego, bez pogłębionej analizy i znajomości prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2022 r., I NSNc 309/21).

Na marginesie, Sąd Najwyższy odnotowuje, że jak wynika z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, który 1 czerwca 2022 r. został zaakceptowany przez Rzeczpospolitą Polską oraz Komisję Europejską, jako jeden z kamieni milowych, praca świadczona na podstawie umów cywilnoprawnych – bez względu na ich rodzaj – wymaga objęcia obowiązkiem składkowym z tytułu ubezpieczenia społecznego. Jak podkreślono w tym dokumencie: „celem reformy jest objęcie wszystkich umów cywilnoprawnych składkami na ubezpieczenia społeczne, niezależnie od osiąganych przychodów, zniesienie zasady opłacania składki na ubezpieczenia społeczne z umowy cywilnoprawnej do wysokości najniższego wynagrodzenia” (s. 115). Podstawowe działania regulacyjne i organizacyjne reformy obejmą nowelizację ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wprowadzającej od 2022 r. obowiązek objęcia wszystkich umów zlecenia składkami na ubezpieczenie społeczne, niezależnie od osiąganych przychodów (s. 175). (<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/109762/KPO.pdf>, dostęp: 4.10.2022 r.).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN orzekł, jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN.

[as]